

Kjak



Herálvur Jacobsen
Formaður Føroya Lærarafelags

Elituflokkar

Aftaná kjaksendingina í sjón-varpinum týskvøldið, har fleiri spurningar vórðu reist-ir enn svaraðir og klummuna fríggjamorgunin, har klummuskrivarin hálovaði elituflokkum, meðan hon, í veruleikanum, segði frá sínum góðu royndum av næmingalaðari undirvísing í fólkaskúlanum, er hóskaði at koma við nøkrum við-merkingum ella einum ískoyti.

Spurningurin um elitu-flokkar stóðst í kjalarvørri-num av stovnanini av einum fót bólt sflokki í Tórshavnar kommunuskúla. Fyrst er at siga, at nýggi fót bólt sflokku-rin á ongan hátt kollrennur fólkaskúlan, men heldur er ein kærkomin roynd í skúlahøpi, og hóast óhepnir byrjanartrupulleikar hava stungið seg upp, so eigur flokkurin at sleppa at standa sína roynd. Men royndin eig-ur at verða eftirmett. Sam-stundis er neyðugt at krita vøllin, tá tosað verður um elituflokkar. Tosa vit tá um at bólka næmingar í framhalds-deild eftir áhuga, ella, sum í hesum føri, at skipa nýggja flokk við næmingum við serligum áhuga og hegni; tosa vit um at flokka næm-ingar eftir evnum ella eftir úrtøku í ávísu lærugrein-um ella tosa vit um at skipa flokkar fyri úrmælingar - ein bólkur sum vanliga verður mettur at umfata í mesta lagi 5% av einum árgangi.

Eftir fyrstu Pisa-kann-

ingarnar fóru nógv lond at endurskoða sínar skúla-skipanir. Í fleiri londum var tað so, at politisku avgerð-irnar, sum stóðust av hesi endurskoðan, í størri mun signaleraðu, at her høvdu ágrýtnir politikkarar tikið sær um reiggj, enn, at tiltøk-ini høvdu nakað jaligt árin á skúlan, og í summum førum vóru tiltøkini beinleiðis skaðilig. Vit kunnu nevna landsroyndir, at flokka næm-ingar eftir førleikum, avtøka av bólkaroyndum, alman-nakunngering av roynd-arúrslitum, raðfesting av skúlum í góðar og vánaligar skúlar grundað á royndir og skipan av elituflokkum.

Okkara fólkaskúlalóg frá 1979 bygdi á hugsanina um eindarskúlan. Hetta tí, at sera stór ónøgd var við uppbyg-tið í realskúla og 8, 9 og 10. flokk, sum tá var. Uppbyg-tið var eisini mettt sum ein meinbogi fyri javnbjóðis atgongd til útbúgving og hugsanina um og samfelagsliga tørvin á, at sum flest finga eina útbúgv-ing eftir loknan fólkaskúla. Í kjalarvørrinum av vánaliga úrslitinum í undan-Pisa-kanningini, ið varð kunngjørt í októbur 2006, var eisini hjá okkum mettt neyðugt at gera broytingar í fólkaskúlanum/ fólkaskúlalógini. Av jaligum átøkum í okkara fólkaskúla kunnu nevast fleiri tímar og tvílæraraskipan í byrjan-arundirvísingini og út-búgvingin av lesivegleiðar-um. Harumframt komu so

landsroyndirnar. Hugskotini vóru tey somu sum í granna-londunum, og óivað hevur verið hugt í broyttu donsku fólkaskúlalógina. Í hvussu er var ein av broytingunum í fólkaskúlalógini í juni í 2007, at tað nú varð latið upp fyri at bólka næmingar - í annars floksbýttum skúlum - inni í flokkinum og eisini tvørtur um floksmark. Uppbyg-tið skal tó vera námsfrøðiliga grundað ella grundað á eina eftirmeting av úrtøkuni hjá næminginum, og næmingurin má ikki vera burtur frá sínum egna flokki í meira enn helvtini av skúlatíðini. Hetta er eitt varligt men týðiligt brot við eindarskúlahugsanina.

Eindarskúlahugsanin er ikki bara ein vakur tanki. Tað verður mettt sum gagnligt fyri næmingin at uppliva ymiskleikan og at menna sosialar før-leikar í felagsskapinum, og dentur verður lagdur á floksfelagaárin (kammeratskabseffekt). Ser-liga verður hugsað um, at í skúlahøpi hava sterkir næm-ingarnir jaligt árin á arbeiðs-lagið í flokkinum (eru teir nóg nógvir í tali), samstundis sum fjølbroytni í flokkinum ikki tarnar somu næming-um í egnari læring. Og ikki minst eigur flokkurin at vera tryggja havnin hjá næmingi-num.

Tað er eisini væl skjál-prógvað, at úrtøkan hjá næmingunum er nær tengd

at sosioøkonomisku bak-grund teirra. Soleiðis at skilja, at jú longri útbúgving foreldrini hava, og jú hægri inntøkan hjá húskinum er - ella bæði tvey - meira sann-likt er, at børnini klára seg væl í skúlanum, og størri eru útlitini fyri, at børnini seinni eisini nema sær hægri út-búgving. Í Pisa-frágreiðing-unum verður nóg gjørt burtúrur hesum. Í frágreið-ingini í sambandi við kann-ingina í 2009 verða tey lond tikin fram, sum hava úrslit yvir miðal, samstundis, sum sambandið millum úrslit og útbúgving/inntøku hjá for-eldrunum, er sum minst. Ella hvørji lond best megna at bróta sosiala arvin, sam-stundis sum úrslitini eru nøktandi. Í hesum bólkinum eru Finnland, Kanada, Japan, Noreg, Ísland og Hong Kong. Og tað, sum er felags fyri skúlaskipanina í hesum londum er, at næmingarnir, í lítlan mun, verða flokkaðir eftir førleikum. Í hesum sam-bandi kann spurningurin setast, um ein skúli, ið flokkar næmingar eftir før-leikum, longu í skúlanum staðfestir tann stættarmun, sum frammanundan er í samfelagnum. Og um ein flokking í sjálvum sær ikki er ein forðing fyri javnbjóðis atgongd til útbúgvingar.

Í 1960-unum var um okkara leiðir slóðað fyri, at tað fíggjarliga skuldi vera gjørligt hjá øllum at nema sær útbúgving, eisini

hægri útbúgvingar. Heldur ikki í hesum føri var tað bara ein vakur tanki, men í stóran mun ein ásan-nan av tí vaksandi tørvinum á útbúnari arbeiðsmegi, or-sakað av fúkandi samfelags-menningini, ið gjørdi, at 7 ára skúlagongd ikki varð mettt nøktandi.

Tá vit seinast í 70-unum skipaðu eindarskúlan, so var tað ein ógvislig avbjóðing fyri lærarahópin. Skúlin, ið higartil hevði sáladað størsta partin av næmingunum frá, soleiðis, at bert ein lítil partur av næmingunum vórðu mettir skikkaðir til víðari útbúgving, so skuldi víðari útbúgving, í hvussu er á pappírinum, nú standa øllum í boði. Stóra spennin millum næmingarnar, nú floksbýtið var burtur, kravdi tillagingar í frálæruni. Svárið var næmingalagað undirvísing. Næmingalagað undirvísing er gomul náms-frøðilig grundhugsan. Í frálæruni ræður um at mæta næminginum, har hann er staddur í men-ningini. Eisini her lekur tó millum teori og praksis. Tí næm-ingalagað undirvísing er sera krevjandi - bæði tá ræður um lærarakreftir, undirvísingartilfar og hólisviðurskipti.

Hóast tað er stór menning farin fram í fólkaskúlanum at fremja næmingalagaða undirvísing, og at gera skipanir, ið betra um líkind-ini fyri næmingalaðari undirvísing.

Ti hava vit, ið starvast innan fólkaskúlan, mangan eina kenslu av, at tá fólk tosa um fólkaskúlan, so tosa tey um skúlan, ið tey sjálv gingu í og ikki um dagsins skúla.

Dagsins skúli forfjónar ikki ymiskleikan, men ymisk-leikin skal ikki brúkast til at atomisera fólkaskúlan út í alskyns áhugaflokkar (tað er eisini praktiskt ógjørligt). Avbjóðingin hjá skúlanum í dag er at hava avbjóðingar til allar næmingar, og so sanniliga eisini at hjúkla um tær sterku síðurnar, ið allir næmingar hava. Tað kann verða hurðin inn til alla læring.

Í summar fór ein drongur í 1. flokk. Hann dugir at rokna sum ein góður næmingur í 5. flokki. Annars er hann bara ein lítill fittur 7 ára gamal drongur. Skal hesin drong-urin ganga í 5. flokki - ella skal hann sendast til Havn-ar at ganga í einum elitu-rokniflokki har? Nei, tað halda vit ikki, men tað er eisini synd, um hann ikki fær avbjóðingar, sum hóska honum.



Kristin Rasmussen
Formaður í Fakfelag
Sjómansskúlalærara í Føroyum

Nú er ovboðið

Tað var við stórar undran, vit lærarar í mai mánaða sóu ein lærara X á listanum yvir lærarar, ið skuldu undirvísa eftir frítíðina.

Við skúlabyrjan 6. august var gátan loyst. Fráfarandi áramálsetti skúlastjórin skuldi taka tímarnar. Nei ikki 3. september, tá ið hansara stjóratíð var farin, men við

tað sama. Henda mánaðin hevur hann so bæði verið stjóri og undirvíst fulla tíð.

Hvør hevur sett hann í hetta starv, sum hann ikki er kvalifiseraður til? Tað er eitt krav, at ein lærari á Vinnuháskúlanum skal hava maskinmeistara/skips-føraraútbúgving og eina bachelorgrad fyri at undir-

vísa á skúlanum. Eisini kun-nu lærarar við útbúgving á bachelorstøði ella hægri undirvísa í ávísu lærug-reinum.

Hans Jóhannes á Brúgv hevur skipsføraraútbúgving og er tí ikki kvalifiseraður at undirvísa. Fyrr í ár søkti hann eftir lærarum vísandi til omanfyrinevndu krøv.

Hann hevur avvíst ein kvalifiseraðan fyri at seta seg sjálvan í starv.

Fyri umleið trimum árum síðani segði hann trimum lærarum upp við neyvt tí grundgeving, at teir ikki høvdu bachelorútbúgvingar.

Fyri okkum er hetta so púra óskiljandi, og vit fara tí hervið at heita so staðiliga

á Mentamálaráðharran, Bjørn Kalsø, um at seta eina skjóttvirkandi kann-ingarnevnd at kanna hesi viðurskipti á Vinnuháskúla-num og eisini í Mentamála-ráðnum, tí forgreiningar eru har niðan.

Hetta hevur alrasta skund, tí mánadagin 3. sep-tember byrjar nýggi stjórin

á skúlanum, og tað má vera eitt sjálvsagt krav, at hann fær frið og góð arbeiðskor at virka undir og ikki skal hava ein ókvalifiseraðan gamlan stjóra sum eitt haft um beinini.

1. september 2012